

บทที่ 6

บทสรุปและเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเห็นได้ว่า อาชญากรรมระหว่างประเทศเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างเนืองนิจเรื่อยมา นับตั้งแต่อดีตกาลจนกระทั่งในปัจจุบัน โดยเฉพาะ อาชญากรรมระหว่างประเทศกลุ่มที่เป็นอาชญากรรมหลักตามกฎหมายระหว่างประเทศ (*Core Crimes of International Law*) ไม่ว่าจะเป็น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (*Genocide*) อาชญากรรมสงคราม (*War Crimes*) หรืออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (*Crimes Against Humanity*) ซึ่งล้วนแต่เป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงที่นอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อทั้งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอย่างมากมาย แล้วยังเป็นส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประชาคมระหว่างประเทศทั้งหมดอีกด้วย

โดยลักษณะของอาชญากรรมระหว่างประเทศทั้งสามประการข้างต้นนั้น นอกจากจะเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายและความสูญเสียอย่างมากมายแล้ว ยังเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชน และหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง จนกระทั่งได้รับการรับรองว่าเป็นอาชญากรรมตามหลักกฎหมายเด็ดขาด (*Jus Cogens Crimes*) ซึ่งต้องห้ามกระทำไม่ว่ากรณีใดๆ ส่งผลให้รัฐทุกรัฐในประชาคมระหว่างประเทศต่างผูกพันที่จะต้องละเว้นจากการกระทำอาชญากรรมระหว่างประเทศเหล่านี้ รวมทั้งยังก่อให้เกิดพันธกรณีในการที่จะต้องให้ความร่วมมือในการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศเหล่านี้ให้หมดสิ้นไปอีกด้วย หากแต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นแล้ว อาชญากรรมระหว่างประเทศเหล่านี้ยังคงถูกก่อขึ้นอยู่อย่างต่อเนื่องเรื่อยมาในทั่วทุกภูมิภาคของโลก ดังนั้น นอกเหนือไปจากการปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศเหล่านี้ให้หมดสิ้นไปแล้ว แนวทางประการหนึ่งที่จะมีส่วนสำคัญในการป้องกันมิให้อาชญากรรมระหว่างประเทศเหล่านี้เกิดขึ้นในอนาคตอีกต่อไป อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่จะช่วยปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศนี้ให้สิ้นซากไปได้ด้วยในขณะเดียวกัน ก็คือ การนำตัวอาชญากรผู้กระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อดำเนินคดีและลงโทษสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมระหว่างประเทศที่บุคคลนั้นได้ก่อขึ้นนั่นเอง

โดยหลักแล้วหน้าที่ในการดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของรัฐที่ความผิดได้เกิดขึ้นในดินแดน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยสำคัญหลายประการที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้การดำเนินคดีและลงโทษสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐาน ระบบกฎหมายภายใน หรือภาษาที่เป็นที่เข้าใจกันดีสำหรับผู้ที่ยอาศัยอยู่ในรัฐนั้น แต่ทว่าในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นนั้นหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นปรากฏขึ้นพบว่าบ่อยครั้งที่รัฐที่ความผิดเกิดขึ้นไม่สามารถดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากปัญหาและอุปสรรคบางประการ ไม่ว่าจะเป็นด้วยข้อจำกัดทางกฎหมาย เช่น การออกกฎหมายนิรโทษกรรมสำหรับผู้กระทำความผิด เจตจำนงทางการเมืองของรัฐที่ไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีผู้กระทำความผิดอาชญากรรมระหว่างประเทศนั้น หรือปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการที่บุคคลนั้นได้หลบหนีออกนอกดินแดนของรัฐและได้ลี้ภัยออกไปอยู่ในดินแดนของรัฐที่สามที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำอาชญากรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังพบอีกว่าบ่อยครั้งที่รัฐที่สามที่ผู้กระทำความผิดเลือกที่จะหลบหนีหรือลี้ภัยไปอยู่นั้นมักจะเป็นที่มีกระบวนการยุติธรรมภายในที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพหรือไม่ก็เป็นรัฐที่มีความสัมพันธ์อันดีกับตัวผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เนื่องจากการไปอาศัยอยู่ในรัฐดังกล่าวจะเป็นการลดความเสี่ยงในการถูกดำเนินคดีของรัฐที่สามนั้นนั่นเอง

จากปัญหาดังกล่าวแนวทางที่สำคัญประการหนึ่งที่สามารถอุดช่องว่าง ที่ผู้กระทำความผิดใช้เป็นทางหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม ก็คือ การที่รัฐที่สามใช้เขตอำนาจรัฐเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดได้ที่ปรากฏตัวในดินแดนของตน โดยไม่คำนึงถึงสถานที่ที่ความผิดเกิดขึ้น สัญชาติของผู้กระทำความผิด สัญชาติของเหยื่อผู้ได้รับความเสียหาย หรือความสัมพันธ์ใดๆระหว่างรัฐที่ดำเนินคดีนั้นกับอาชญากรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น ซึ่งโดยลักษณะของการใช้เขตอำนาจรัฐดังกล่าว ก็คือ การปรับใช้เขตอำนาจรัฐตามหลักสากลหรือเขตอำนาจรัฐสากลนั่นเอง

ในการใช้เขตอำนาจรัฐสากลนั้น รัฐต่างๆในประชาคมระหว่างประเทศต่างมีพันธกรณีไม่ว่าจะเป็นพันธกรณีตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ หรือตามจารีตประเพณีระหว่างประเทศในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศ ทำให้รัฐทั้งหลายในประชาคมระหว่างประเทศต่างผูกพันตามพันธกรณีระหว่างประเทศในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อดำเนินคดีผู้กระทำความผิดอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ปรากฏตัวขึ้นในดินแดนของรัฐ โดยหลักในการที่รัฐจะปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลตามพันธกรณีดังกล่าวนั้นจะขึ้นอยู่กับความประสงค์และความพร้อมของรัฐที่สามารถใช้เขตอำนาจรัฐเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยในการใช้เขตอำนาจรัฐสากลนั้นรัฐจะต้องมีทั้งความประสงค์และความพร้อมในการดำเนินคดีอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพประกอบกันจะขาดประการใดประการ

หนึ่งไปไม่ได้ แต่หากว่ารัฐนั้นไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีหรือขาดความพร้อมที่จะดำเนินคดีแล้ว รัฐนั้นก็ยังมีพันธกรณีที่จะต้องส่งตัวผู้กระทำความผิดข้ามแดนไปให้รัฐอื่นที่มีความประสงค์และมีความพร้อมที่จะดำเนินคดีอย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพดำเนินคดีแทน ตามหลักในทางระหว่างประเทศที่ว่า *Aut Dedere Aut Judicare*

ในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลนั้น รัฐจะปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลได้ทั้งในทางการบัญญัติกฎหมายภายในและการดำเนินคดีผู้กระทำความผิด โดยในการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อบัญญัติกฎหมายนั้นเป็นการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อจัดระบบกฎหมายภายในให้รัฐสามารถใช้เขตอำนาจรัฐสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการบัญญัติกฎหมายนั้นไม่เพียงแต่รัฐจะต้องบัญญัติกฎหมายให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ นอกเหนือไปจากการบัญญัติกฎหมายภายในเกี่ยวกับกลไกและวิธีการในการใช้เขตอำนาจรัฐสากลแล้ว แต่รัฐยังต้องบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อีกด้วยไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือกฎหมายเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศตลอดจนความช่วยเหลือทางศาล ทั้งนี้เพื่อให้รัฐสามารถใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อดำเนินคดีนั้น เป็นการปรับใช้กฎหมายภายในที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อดำเนินการสืบสวน เก็บรวบรวมพยานหลักฐาน พิจารณาคดี และลงโทษผู้กระทำความผิดที่ปรากฏตัวในดินแดนของรัฐ หากว่ารัฐนั้นไม่ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปให้รัฐอื่นดำเนินคดีแทนตามหลัก *Aut Dedere Aut Judicare* โดยหากรัฐเลือกที่จะดำเนินคดีโดยศาลภายในของรัฐเองนั้น นอกไปจากที่เป็รณความต้องการของรัฐนั่นเองแล้ว รัฐต้องคำนึงถึงความพร้อมในการดำเนินคดีได้อย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพด้วย

ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงหลักการใช้เขตอำนาจรัฐสากลในทางทฤษฎีแล้ว คงไม่สามารถปฏิเสธว่าหลักการใช้เขตอำนาจรัฐสากลนั้น เป็นแนวทางในการนำตัวผู้กระทำอาชญากรรมระหว่างประเทศมาดำเนินคดีและลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพประการหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศของรัฐต่างหาได้มีประสิทธิภาพดังเช่นกับทางทฤษฎีไม่ เนื่องจากแม้ว่ารัฐทั้งหลายในประชาคมระหว่างประเทศต่างมีพันธกรณีในการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อดำเนินคดีผู้กระทำอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ปรากฏตัวในดินแดนของรัฐ ไม่ว่าจะเป็รณพันธกรณีตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศหรือพันธกรณีตามจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ตาม แต่กลับปรากฏว่ามีรัฐจำนวนไม่มากนักที่ปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลในทางปฏิบัติ หากเทียบกับสัดส่วนกับรัฐที่มีพันธกรณีที่สามารถใช้เขตอำนาจรัฐสากลได้ อีกทั้งยังปรากฏว่าในทางปฏิบัติของรัฐจำนวนไม่มากเหล่านั้นมีรัฐเพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้นที่สามารถปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการ

ศึกษาทางปฏิบัติของรัฐเหล่านั้นแล้ว พบว่าการที่รัฐไม่สามารถปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นก็เนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคบางประการนั่นเอง โดยปัญหาที่เกิดขึ้นอันเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางประสิทธิผลของการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศอาจสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายภายใน ซึ่งปัญหาบทบัญญัติกฎหมายภายในที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้รัฐไม่สามารถใช้เขตอำนาจรัฐสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการขาดบทบัญญัติกฎหมายภายในที่ให้อำนาจแก่ศาลในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศ หรือกรณีความไม่เพียงพอของบทบัญญัติกฎหมายภายใน เช่นการขาดนิยามความผิด การขาดบทกำหนดโทษ ปัญหาสถานะของกฎหมายระหว่างประเทศ หรือความไม่สอดคล้องของนิยามความผิด เป็นต้น
2. ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมภายใน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเจตจำนงทางการเมืองของรัฐในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากล ปัญหาการปรากฏตัวของผู้กระทำความผิด ปัญหาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ที่ขาดความรู้ความสามารถ ปัญหามาตรฐานและบรรทัดฐานในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อดำเนินคดีผู้กระทำความผิด รวมไปถึงปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีด้วย
3. ปัญหาการแทรกแซงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ ในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อดำเนินคดีผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการสืบสวนคดีและดำเนินคดี ขั้นตอนการการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือการให้ความความร่วมมือระหว่างประเทศ หรือขั้นตอนการดำเนินคดีของศาลทหาร
4. ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของพยานหลักฐาน ปัญหานี้เป็นปัญหาพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการดำเนินคดี ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุประการสำคัญก็คือรัฐที่ดำเนินคดีนั้น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานจึงต้องเป็นไปอย่างค่อยข้างยากและลำบาก ไม่ว่าจะเป็นเพราะปัญหาการขาดหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ในการสืบสวน ปัญหาความไม่เพียงพอของสนธิสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางศาลสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ปัญหาการให้ความร่วมมือของรัฐ การให้ความร่วมมือของพยาน เป็นต้น

5. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวผู้กระทำความผิด เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำความผิดได้ยกข้อต่อสู้ที่ไม่เหมาะสมขึ้นอ้างเพื่อปิดความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ว่าจะเป็นการอ้างความคุ้มกัน หรือการอ้างคำสั่งผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

จากการศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศดังกล่าว ผู้เขียนได้นำองค์ความรู้ที่ได้มาทำการศึกษา และวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังอาจสรุปได้ 4 แนวทางดังนี้คือ

1. การดำเนินคดีโดยศาลภูมิภาค ได้แก่ การดำเนินคดีผู้กระทำความผิดโดยศาลภูมิภาคที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นตามอนุสัญญาพหุภาคีที่จัดทำขึ้นมาในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป และศาลสิทธิมนุษยชนอเมริกา

2. การดำเนินคดีโดยศาลพิเศษ ได้แก่ การดำเนินคดีผู้กระทำความผิดโดยศาลพิเศษที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ ดังกรณีการดำเนินคดีของศาลพิเศษที่จัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติ เช่น ศาลพิเศษสำหรับเชอร์ร่า ลีออน หรือศาลพิเศษสำหรับกัมพูชา รวมไปถึงกรณีการจัดตั้งศาลเฉพาะกิจขึ้นมาดำเนินคดีนั้นๆ ดังกรณีเช่นการดำเนินคดีของศาลเฉพาะกิจในคดีลี้ลอคเคอร์บีด้วย เป็นต้น

3. การดำเนินคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศชั่วคราว ได้แก่ การดำเนินคดีผู้กระทำอาชญากรรมระหว่างประเทศ โดยศาลอาญาระหว่างประเทศชั่วคราวที่จัดตั้งขึ้นตามข้อมติของความมั่นคง ได้แก่ การดำเนินคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับอดีตยูโกสลาเวีย และการดำเนินคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดา

4. การดำเนินคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศถาวร

แต่ทว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหากการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศดังกล่าว นั้น ก็ล้วนแต่มีทั้งข้อดีและข้อเสียปะปนกันไป ดังนั้นในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น รัฐจะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาพิจารณาว่าแนวทางใดน่าจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการที่จะนำมาปรับใช้ แต่ทั้งนี้ในการดำเนินการดำเนินกระบวนการยุติธรรมนั้น นอกเหนือไปจากเป็นการดำเนินการเพื่อพิจารณาคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการเยียวยาความเสียหาย แก่เหยื่อผู้เคราะห์ร้ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมระหว่างประเทศนั้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

ในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ นั้น นอกจากจะต้องอาศัยความจริงจัง และศักยภาพของกลไกภายในของรัฐแต่ละรัฐ ไม่ว่าจะเป็นกลไกในด้านนิติบัญญัติ ด้านบริการ และด้านตุลาการแล้ว ยังต้องอาศัยกลไกในระดับระหว่างประเทศประกอบกันอีกด้วย โดยเฉพาะกลไกเกี่ยวกับด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากล

หนึ่ง จากการศึกษาวิเคราะห์ของผู้เขียนแล้ว ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความอาชญากรรมระหว่างประเทศ ตลอดจนแนวทางในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ในการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลของรัฐต่างๆ รัฐควรตระหนักถึงความสำคัญในการปรับใช้เขตอำนาจรับสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศ ตลอดจนต้องแก้ไขปัญหาปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายภายในรัฐที่เกิดขึ้น โดยรัฐต้องบัญญัติกฎหมายภายในของรัฐเกี่ยวกับการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศอย่างเพียงพอในการปรับใช้เพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อลด ปัญหาความแปลกแยกและความไม่สอดคล้องกันของบทบัญญัติกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ ในการบัญญัติกฎหมายรัฐจะต้องคำนึงถึงกฎหมายระหว่างประเทศ และมาตรฐานระหว่างประเทศ ด้วยเสมอ อีกทั้งเพื่อประสิทธิภาพในการบัญญัติกฎหมายภายใน และการปรับใช้กฎหมายเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความอาชญากรรมระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องไปในทางเดียวกัน รัฐควรรับเอาหลักเกณฑ์พริ้นซ์ที่ว่าด้วยเขตอำนาจสากล มาพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้เขตอำนาจรัฐสากล

2. รัฐควรถือว่าการที่รัฐขาดบทบัญญัติกฎหมายภายในเกี่ยวกับการใช้เขตอำนาจรัฐสากลไม่เป็นการผ่อนผันในการที่รัฐต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศในการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศ โดยทั้งนี้รัฐยังคงต้องให้เขตอำนาจรัฐสากลตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองจากประชาคมระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป (*General Principle of International Law*) หรือข้ออมติขององค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติ

3. การปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลนั้น แม้ว่าจะเป็นการปรับใช้เขตอำนาจรัฐเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดที่ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับรัฐที่ดำเนินคดีก็ตาม แต่รัฐต่าง ๆ ก็ไม่ควรถือว่าการปรับใช้เขตอำนาจรัฐสากลดังกล่าวเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น อันเป็นการต้องห้ามตามมติของสหประชาชาติ

4. รัฐทั้งหลายควรเคารพ และปฏิบัติตามพันธกรณีในการใช้เขตอำนาจรัฐสากล ไม่ว่าจะเพื่อดำเนินคดีโดยศาลภายในของตนเอง หรือว่าส่งข้ามแดนไปให้รัฐอื่นดำเนินคดีแทน ตามหลัก *Aut Dedere Aut Judicare* แม้ว่าจะไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาก็ตาม เนื่องจากพันธกรณีดังกล่าวผูกพันต่อทุกรัฐในฐานะของหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป ที่ได้รับการรับรองโดยข้อมติที่ 3070 (XXVIII) ของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติอย่างชัดเจน โดยรัฐที่สามที่ผู้กระทำความผิดได้ลี้ภัยหนีหลบหนีไปอาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐนั้น จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าวอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ หากว่ารัฐนั้นไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีผู้กระทำความผิดนั้นแล้ว รัฐก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ในการห้ามให้การลี้ภัยแก่บุคคลนั้นอีกต่อไป รัฐจะต้องดำเนินการส่งตัวผู้กระทำความผิดข้ามแดนไปดำเนินคดีในรัฐที่มีความประสงค์และความพร้อมที่จะดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพแทน

5. เห็นควรให้มีการรับรองอย่างสากลไม่ว่าจะโดยสนธิสัญญาระหว่างประเทศ หรือจารีตประเพณีระหว่างประเทศ รวมไปถึงหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป และข้อมติขององค์การสหประชาชาติ ให้รัฐสามารถใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศขยายไปครอบคลุมยังอาชญากรรมระหว่างประเทศร้ายแรงประเภทอื่นๆ อีก เช่น อาชญากรรมที่เป็นการละเมิดทางเพศ อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การก่อการร้ายระหว่างประเทศ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

6. ปัญหาในการจัดทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน และสนธิสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับความร่วมมือและความช่วยเหลือทางศาลระหว่างประเทศ ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น รัฐคู่ภาคีทั้งหลายควรผ่อนคลายนโยบายกีดกันและข้อจำกัดที่เคร่งครัดลงบ้าง อีกทั้งควรที่จะสนับสนุนให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยอาศัยหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ และหลักศีลธรรมให้มากขึ้น

7. รัฐต่างๆ ควรสนับสนุนและส่งเสริมในการนำระบบการชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งแก่เหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา (*partie civile system*) มาปรับใช้ในการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในศาลภายในของรัฐ และควรที่จะคำนึงถึงความสำคัญของบทบาทของเหยื่อผู้เสียหายในการเริ่มกระบวนการในการดำเนินคดีผู้กระทำอาชญากรรมระหว่างประเทศ

8. รัฐทั้งหลายในประชาคมระหว่างประเทศจะต้องให้ความร่วมมืออันดีในการดำเนินการของศาลอาญาระหว่างประเทศ ศาลอาญาระหว่างประเทศชั่วคราว ศาลพิเศษ ตลอดจนศาลภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้น ในการดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำอาชญากรรมระหว่างประเทศ

9. ในกรณีของอาชญากรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในหลายเหตุการณ์ เช่น อาชญากรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในติมอร์ตะวันออก หรือในประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกาใต้ ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินคดีผู้กระทำความผิดได้กระทั่งปัจจุบันไม่ว่าจะโดยศาลภายในของรัฐ หรือโดยศาลระหว่างประเทศ ควรได้รับการส่งเสริม และการสนับสนุนอย่างดีจากรัฐ และองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ในกระบวนการดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดเหล่านั้น ไม่ว่าจะโดยการดำเนินคดีโดยศาลภายในของรัฐนั่นเอง หรือว่าจะเป็นการดำเนินคดีโดยศาลพิเศษได้รับความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติ ดังเช่นศาลพิเศษสำหรับเซียร์รา ลีโอน หรือศาลพิเศษสำหรับกัมพูชา หรือจะเป็นการดำเนินคดีโดยศาลเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้น ดังเช่น การดำเนินคดีโดยศาลเฉพาะกิจในคดีลือคเคอร์บี เป็นต้น ก็ตาม

10. รัฐต่างๆ ควรสนับสนุนการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นตามธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ค.ศ.1998 โดยการเข้าร่วมในการให้สัตยาบันธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ศาลอาญาระหว่างประเทศสามารถเปิดดำเนินการพิจารณาคดีและลงโทษผู้กระทำอาชญากรรมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะต้องให้ความร่วมมืออันดีในการดำเนินการของศาลอาญาระหว่างประเทศ และเมื่อมีการทบทวนแก้ไขบทบัญญัติของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ควรบรรจ้อาชญากรรมระหว่างประเทศร้ายแรงอื่นให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาด้วย ไม่ว่าจะเป็นการก่อการร้ายระหว่างประเทศ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิง และเด็ก รวมไปถึง ความผิดร้ายแรงประเภทอื่นที่เกิดขึ้น และสันคลอนความมั่นคงของประชาคมระหว่างประเทศทั้งหมดอยู่บ่อยๆ

11. สำหรับประเทศไทยนั้นแม้ว่าจะได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 แต่ก็ปราศจากที่อนุวัติการตามอนุสัญญาเจนีวาที่เกี่ยวกับการให้อำนาจแก่ศาลภายในในการใช้เขตอำนาจสากลเหนืออาชญากรรมสงคราม ดังนั้นประเทศไทยควรบัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่ศาลภายในในการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมสงครามตามบทบัญญัติของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ส่วนเขตอำนาจรัฐสากลที่ได้รับการรับรองโดยจารีตประเพณีระหว่างประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติรวมถึงการทรมานนั้นประเทศไทยไม่สามารถดำเนินคดีได้ เนื่องจากปราศจากกฎหมายภายในที่ให้อำนาจไว้ อีกทั้งตามหลักทาง

อาญาศาลจะต้องตีความกฎหมายอย่างเคร่งครัด ดังนั้นหากไม่ปรากฏหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ ศาลไม่สามารถปรับใช้จารีตประเพณี หรือหลักกฎหมายทั่วไปในการพิจารณาคดีได้ จึงเห็นควรที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการในการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาระหว่างประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญาว่าด้วยการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ค.ศ.1948 อนุสัญญาว่าด้วยทรมาน ค.ศ.1984 และอนุสัญญาว่าด้วยการเหยียดสีผิว ค.ศ.1973 รวมถึงต้องอนุวัติการตามอนุสัญญาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการใช้เขตอำนาจรัฐสากลเหนือความผิดดังกล่าวด้วย

12. ส่วนกรณีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศนั้น ประเทศไทยควรเร่งพิจารณา ธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ เพื่อการให้สัตยาบันธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ และออกกฎหมายอนุวัติการตามธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ เพื่อให้อำนาจแก่ศาลไทยในการดำเนินคดีผู้กระทำอาชญากรรมภายในเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องตามกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองตามธรรมนูญของศาลอาญาระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองพยาน การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับศาลอาญาระหว่างประเทศในด้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดน การให้ความช่วยเหลือทางอาญา หรือการโอนตัวนักโทษ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย